

ปฐมแพทย์จุฬา

๕๐ ปี

50 ปี แพทย์จุฬา
วิทยาการล้ำสมัย

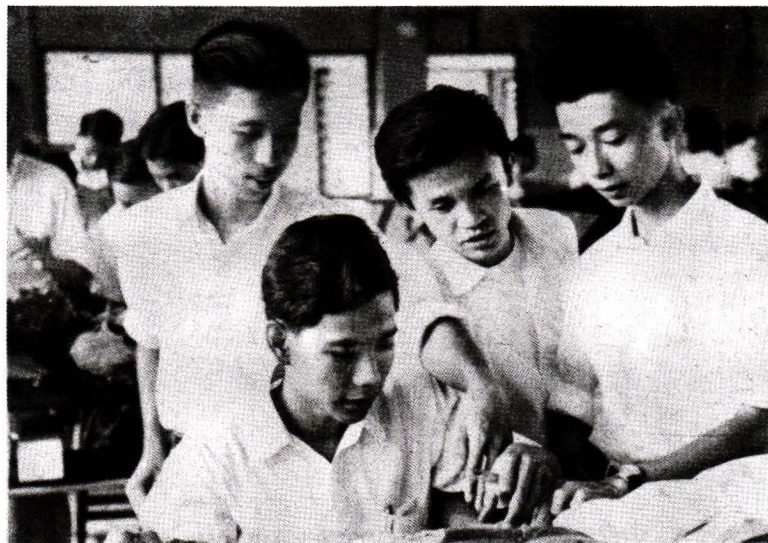
คู่สมภาคชาติไทย
รับใช้ปวงชน

หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตจุฬาลงกรณ์ (2499) : เอกลักษณ์แรกของจุฬาฯ

ในช่วงสิบปีแรกของการเปิดสอน ทางปริคlinik ประกอบด้วย แผนกกายวิภาคศาสตร์แผนกสรีรวิทยา และแผนกพยาธิวิทยา ส่วนทางคลินิกประกอบด้วย แผนกศัลยศาสตร์ สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา กุมารเวชศาสตร์ อายุรศาสตร์ (รวมสุขวิทยาและการสาธารณสุข) รังสีวิทยา จักษุวิทยาและวิทยาโสต นาสิก ลาริงซ์

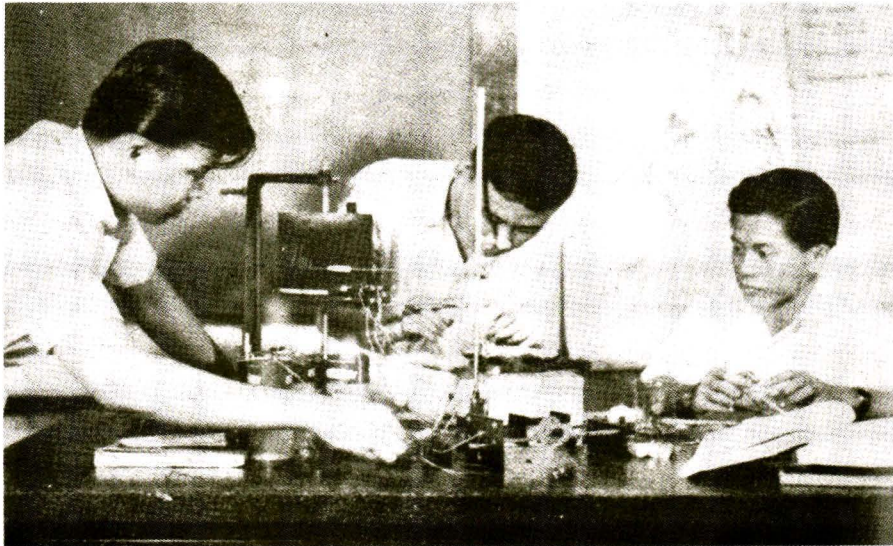
จากการศึกษาแถลงการณ์ พ.ศ.2499 หรือ หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ของคณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฉบับแรกที่เรียบเรียงโดย ศ.นพ.สมาน มั่นตาทรรณ พบว่าการจัดการเรียนการสอนในภาคปริคlinikนั้น แผนกกายวิภาคศาสตร์ทำการสอนในภาคต้น และครึ่งแรกของภาคกลาง รวม 20 สัปดาห์ มีวิชามหากายวิภาคศาสตร์ วิทยาฮีสโต และ วิทยาเอ็มบริโอ ส่วนแผนกสรีรวิทยาสอนวิชาชีวเคมี และสรีรวิทยา ครึ่งหลังของภาคกลางและภาคปลายรวม 18 สัปดาห์ ของปีที่ 1 (ภาพที่ 1 และ 2)

ภาพที่ 1. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 กำลังเรียนชำแหละศพในวิชามหากายวิภาคศาสตร์

ปฐมแพทย์จุฬา 50 ปีนี้เป็นบทความที่รวบรวมเรียบเรียงถึงประวัติเหตุการณ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิวัฒนาการของโรงเรียนแพทย์แห่งนี้จนเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน บทความอาจไม่ได้บันทึกได้ เรียงตามลำดับเหตุการณ์ หรือสมบูรณ์ครบถ้วน การกล่าวอ้างอิงถึงเฉพาะบางบุคคลก็มีได้หมายความว่า ท่านผู้มีคุณูปการต่อคณะแพทยศาสตร์ อีกหลายท่านจะไม่ได้มีส่วนสำคัญ แต่เป็นการหยิบยกเพียงบางส่วนบางตอน ตามที่ผู้เรียบเรียงจะสนใจหยิบยกขึ้นมา เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ ชาวแพทย์จุฬาฯ ได้รำลึกย้อนอดีต ในวาระที่คณะแพทยศาสตร์แห่งนี้ ได้ถือกำเนิดมาจนจะครบ 50 ปี ในปีพุทธศักราช 2540 นี้

ภาพที่ 2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 กำลังทดลองกับกล้ำมเนื่อกบในการเรียนวิชาสรีรวิทยา

แผนกสรีรวิทยายังรับผิดชอบสอนวิชาเภสัชวิทยา สัปดาห์ละ 3 วัน คือ จันทร์ พุธ และศุกร์ ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในภาคต้น ในขณะที่แผนกพยาธิวิทยาทำการสอนวิทยานักเดรี วันอังคาร พฤหัส และ

เสาร์ครึ่งวัน แผนกพยาธิวิทยารับผิดชอบสอนวิชาพยาธิวิทยา วิทยาปาราสิต และพยาธิวิทยาคลินิก ตลอดภาคกลาง และบางส่วนของภาคปลาย(ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3. นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ศึกษาการทำ Autopsy ในวิชาพยาธิวิทยา

ในภาคปลายของชั้นปีที่ 2 ยังได้จัดการสอนความรู้พื้นฐานด้านคลินิกแทรกไปกับวิชาทางปรีคลินิก เช่น ฟิซิคัลไดแอกโนซิส (physical diagnosis) สุขวิทยาสถิติพยากรณ์ชีพและความรู้พื้นฐานศัลยศาสตร์ 48 ชั่วโมง กับความรู้พื้นฐานอายุรศาสตร์ 60 ชั่วโมง

การจัดการเรียนการสอนในภาคคลินิก มีชั่วโมงสอน 4 หลักวิชา คือ สูติ-ศัลย์-เมด-เด็ก ทั้งปลายปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3 และ 4 มีการจัดนักศึกษาหมุนเวียนทำหน้าที่ ward clerk ตามแผนกต่างๆ ส่วนการสอนมีทั้งสอนข้างเตียงผู้ป่วย (ward round) ward class โดย

นักศึกษาทำหน้าที่แสดงคนไข้ต่อหน้าที่ประชุมกลุ่มเล็ก ให้โอกาสอภิปราย ได้เถียง เรื่องประวัติ ตรวจร่างกาย วินิจฉัยโรค และการรักษาโดยละเอียด และการสอนคลินิกอายุรศาสตร์ หรือ conference หรือ ศัลยศาสตร์เซมินาร์ (surgical seminar) ศัลยศาสตร์-

หัตถการ สูติศาสตร์หัตถการ กับการเรียนในแผนก ผู้ป่วยนอก รวมการสอนของแผนกอายุรศาสตร์ 86 ชั่วโมง แผนกศัลยศาสตร์ 772 ชั่วโมง รวมการสอน ทั้งหลักสูตร 4 ปี เท่ากับ 5474 ชั่วโมง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1. วิชาและชั่วโมงที่สอนในแต่ละชั้นปี ตลอดหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2499)

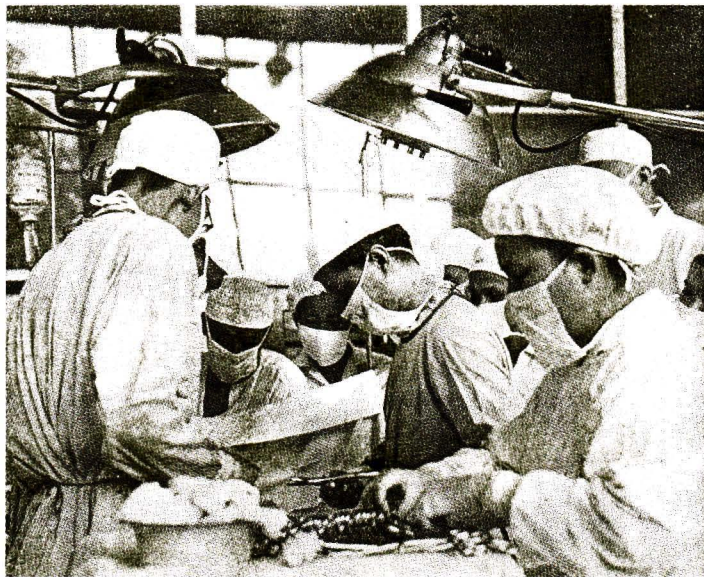
วิชา	ชั้นปีที่				รวม
	1	2	3	4	
กายวิภาคศาสตร์	735	136	-	-	871
สรีรวิทยา					
เภสัชวิทยา	835	285	-	-	1120
เภสัชศาสตร์					
พยาธิวิทยา	-	361	105	72	538
วิทยามักเดรี	-	204	-	-	204
วิทยาปาลาสิต	-	108	-	-	108
นิติเวชวิทยา	-	-	-	22	22
สาธารณสุขศาสตร์	-	24	23	56	103
อายุรศาสตร์	-	60	564	252	876
กุมารเวชศาสตร์	-	-	55	167	222
ศัลยศาสตร์	-	48	504	268	820
จักษุวิทยา	-	-	-	78	78
วิทยาโสต-นาสิก-ลาริงซ์	-	-	-	66	66
สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา	-	-	105	300	405
รังสีวิทยา	-	-	17	34	51
รวม	1570	1226	1373	1315	5484

ในชั้นปีที่ 4 ยังได้มีการจัดการสอนวิชาสาธารณสุข และมีชั่วโมงสอนศิลปจรรยาแพทย์เป็นประจำทุกวันศุกร์ บ่ายของภาคปลาย เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ศีลธรรม จรรยา

รวมทั้งศิลปะของผู้ประกอบวิชาชีพ ให้สมกับที่จะเป็น ผู้ประกอบโรคศิลปะ (ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในปัจจุบัน)

การเรียนภาคคลินิกนั้น นักศึกษาแพทย์ทั้งปีที่ 3 และ 4 จะถูกจัดให้อยู่ตามหอผู้ป่วยทำหน้าที่ ward clerk คือบันทึกประวัติ การตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องทดลอง บันทึกการดำเนินของโรค ตรวจเลือด ตรวจปัสสาวะ ซึ่งมีห้องตรวจทดลองสำหรับนักศึกษาได้ใช้ อยู่ในตึกและยังต้องแบ่งพวกกันออกปฏิบัติงานที่แผนกผู้ป่วยนอก และเจาะเลือดผู้ป่วยทุกเช้า นักศึกษามีหน้าที่อ่านรายงานเสนอเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ป่วยที่ตนเองรับผิดชอบ ในขณะที่ ward round โดยอาจารย์ จะสอนและวิจารณ์ นอกจากนั้นนักศึกษาจะต้องช่วย

ผ่าตัดผู้ป่วยในความดูแลของตน (ภาพที่ 4) รวมถึงต้องบันทึกรายงานการผ่าตัดตลอดจนยาสลบที่ใช้ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะมีโอกาสได้ทำผ่าตัดเล็กๆ น้อยๆ เช่น ผ่าฝี เจาะถุงน้ำที่ผิวหนัง และเย็บแผลที่แผนกผู้ป่วยนอก ภายใต้ความดูแลของอาจารย์และแพทย์ที่แผนกผู้ป่วยนอก ในช่วงนอกเวลาราชการนักศึกษาจะถูกมอบหมายให้ปฏิบัติงานเป็นเวรสลับเปลี่ยนกัน เพื่อศึกษาผู้ป่วยและช่วยแพทย์รับผู้ป่วยนอกเวลา กับเฝ้าผู้ป่วยในเวลาเจ็บครรภ์ หรือช่วยทำคลอด ช่วยผ่าตัดแล้วแต่ว่าจะหมุนเวียนปฏิบัติงานในแผนกใด

ภาพที่ 4. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ศึกษาในห้องผ่าตัด

ในช่วงการเรียนสาธารณสุข จะมีการฝึกงานทางสาธารณสุข (Practical public health) แบ่งพวกกันไปดูงาน พวกละ 2 สัปดาห์ ในช่วงเช้า 3 ชั่วโมง โดยทำเฉพาะในช่วงที่หยุดการเรียนในหน้าร้อน (ปิดภาคฤดูร้อน) นอกจากนั้นยังมีการแสดงการปฏิบัตินอกสถานที่ (Field demonstration) ตามสถานที่ต่างๆ นอกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สถานที่เหล่านี้คือ กรม

วิทยาศาสตร์การแพทย์ โรงพยาบาลโรคเรื้อน นิคมทุพพลภาพ โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลวิมโรคเมืองนนท์ โรงพยาบาลโรคติดต่อ โรงพยาบาลเลิศสิน โรงพยาบาลบางรัก โรงงานยาสูบ โรงเบียร์บุญรอด โรงบรรจุโคคาโคล่า เรือนจำลพบุษ เรือนจำบางขวาง โรงฆ่าสัตว์ (ภาพที่ 5 และ 6)

ภาพที่ 5 (บน) นักศึกษาแพทย์เยือนสถานื่อนามัย ในช่วงฝึกงานทางสาธารณสุข

ภาพที่ 6 (ล่าง) นักศึกษากำลังดูงานที่โรงงานเบียร์บุญรอด ในช่วงฝึกงานทางสาธารณสุข

ทางคณะแพทยศาสตร์ ได้จัดหอสมุดขึ้นสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูลอ้างอิงในชั้นแรกนั้นได้อาศัยห้องในแผนกสรีรวิทยา (ตึกสรีรวิทยาหลังเก่าที่ต่อมาใช้เป็นสำนักงานคณบดี และได้รื้อถอนในที่สุดและสร้างตึกอาณันทมหิตลขึ้นแทนที่ในปัจจุบัน) เป็นที่ตั้งห้องสมุด ในช่วงปี พ.ศ. 2499 ได้รายงานยอดหนังสือว่ามีหนังสือประเภทตำราอยู่ประมาณ 4000 เล่ม และมีวารสารการแพทย์หลายแขนงจำนวน 143 ชนิด หนังสือและวารสารเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือมาจากองค์การอนามัยโลก

(WHO) องค์การสงเคราะห์ทางเศรษฐกิจ (USOM) ในยุคนั้นได้ชวนขววยขอความช่วยเหลือด้านหนังสือเพิ่มเติมจากรัฐบาลอังกฤษภายใต้แผนการณโคลัมโบ และจากบริติชเคาน์ซิล กับจากองค์การไชน่าเมดิคัลบอร์ด แห่งนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา การให้บริการคงให้บริการเฉพาะในเวลาราชการและทางคณะได้รับ คุณเจริญเทพภักดี (อินทโกสุม) มาทำหน้าที่รักษาการบรรณารักษ์ ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ.2539 นี้

เรื่อง : สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ

ภาพ : สมรัตน์ จารุลักษณะนันท์

หมายเหตุ

จุฬาลงกรณ์เวชสารยินดีต้อนรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในคอลัมน์พิเศษ “ปุมแพทย์จุฬา 50 ปี” ซึ่งจะมีอยู่ตลอดระยะเวลาในวารสารจุฬาลงกรณ์เวชสาร ประจำปี 2539 และ 2540 โดยจะขอถือเป็นโอกาสอันดีในกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง 50 ปี แห่งการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนึ่งข้อเท็จจริงในบทความหากท่านผู้อ่านท่านใดเห็นว่าคลาดเคลื่อน ขอความกรุณาแจ้งมายังบรรณาธิการ เพื่อจะได้อตรวจสอบและเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไปในอนาคต